

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

318 פ"ק פ"ק מחוקותי תש"ע ח"א נ"א ז' א"ל י"א
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482
ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: הכינו כסא לחזקיהו מלך יהודה שבא

השתות יְהִרְסוּן צְדִיק מִהַ פֶּעַל. אם הנשים אינן צדקניות מה יכול האבא הצדיק לפעול ולעשות?!

אחז הוא המלך הראשון ביהודה העובד למולך (בעקבותיו באו מנשה ויהויקים) כמו שאומר הפסוק במלכים ב' פרק ט"ז: "וְגַם אֶת בְּנוֹ הָעֶבְרִי בָאֵשׁ פָּתְעֵבוֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ ה' אֶתְּמֹנִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". ואומרת הגמרא בסנהדרין (סג), שאחז רצה להעביר גם את בנו חזקיהו למולך, אולם אמו סכה אותו בדם סלמנדרא המגן מפני שריפה, וכך ניצל.

רָצִין מֶלֶךְ אֲרָם נֶלְחַם בּוֹ, וְאִז כְּדִי לְהִנְצֵל שִׁיחַד אֶת תְּגֵלַת פְּלֶאָסָר מֶלֶךְ אֲשׁוּר שִׁיבֹא לְעִזְרוֹתוֹ, לְמִרְוֹת הַתְּנַגְדוֹת הַנְּבִיאִי שִׁעִיָּהוּ. וְאִכֵּן מֶלֶךְ אֲשׁוּר הִגִּיעַ וְכִבַּשׁ אֶת הַגִּלְעָד וְהַגִּלְלִי וְהַגִּלְגָּל אֶת הַתּוֹשְׁבִים לְאֲשׁוּר וְזוֹ לְמַעֲשֵׂה הֵיחָד תַּחֲלִיל גְּלוּת עִשְׂרֵת הַשָּׁבָטִים.

נוסף על כך תפיסה מעוותת אנחנו רואים אצלו, שבדברי הימים ב' פרק כ"ח מובא, שכאשר אחז יצא למלחמה נגד מלכי ארם, הוא היה הולך ועובד עבודה זרה של ארם, של אותו עם שהוא נלחם נגדם, והוא הסביר זאת, שבכך הוא גוזל את כוחם של ארם מידיהם ומעביר אליו כביכול את תמיכת האלילים הללו.

שרואים את כל רשעותו של אחז מיד עולה השאלה ששואלת הגמ' בסנהדרין (קד): מדוע אנשי כנסת הגדולה לא מנו אותו בין המלכים שאין להם חלק לעולם הבא? ומתרצת הגמרא, כיון שמוטל בין שני צדיקים - בין יותם אביו לחזקיהו בנו.

המשנה בסנהדרין (צ). אומרת: שלשה מלכים וארבעה הדיוטות אין להן חלק לעולם הבא, שלשה מלכים ירבעם אחאב ומנשה. ארבעה הדיוטות: בלעם ודואג ואחיתופל וגחזי (וסימך: אבג"ד - אחיתופל בלעם גחזי ודואג).

לעומת זאת הגמרא בסנהדרין (קד): מביאה: דורשי רשומות היו אומרים, כולן באין לעולם הבא, שנאמר (תהלים ס', ט') "לִי גִלְעָד וְלִי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם מְעוֹז רִאשִׁי יְהוּדָה מְחֻקְקִי מוֹאָב סִיר רַחֲצִי עַל אָדָם אֲשֶׁלֶךְ נְעֻלִי עַלִי פִלְשֵׁת הַתְּרוּעָה", לִי גִלְעָד (וְלִי מְנַשֶּׁה) זֶה אַחָב שֶׁנֶּפֶל בְּרִמּוֹת גִּלְעָד, מְנַשֶּׁה כְּמִשְׁמַעוֹ. אֶפְרַיִם מְעוֹז רִאשִׁי זֶה יִרְבֵּעַם דְּקָאֲתִי מֵאֶפְרַיִם. "יהודה מחוקק" זה אחיתופל דקאתי מיהודה, "מואב סיר רחצי" זה גחזי שלקה על עסקי רחיצה, "על אדום אשליך נעלי" זה דואג האדומי.

הלומד לכאורה מתבלבל, שמצד אחד במשנה כתוב שאין להם חלק לעולם הבא, ומצד שני הגמרא דורשת שדורשי רשומות היו דורשים שיש להם חלק לעולם הבא, אז יש להם חלק לעולם הבא או אין להם חלק לעולם הבא?

אומר רבינו יוסף חיים בספרו בן יהודע (דף צ). יסוד גדול, אנשי כנסת הגדולה ורבינו הקדוש שמנו את שלושת המלכים וארבעת ההדיוטות במשנה שאין להם חלק לעולם הבא, מודים שאכן יש להם חלק לעולם הבא, אולם הם יצטרכו לעבור גלגול אחר גלגול עד שהם יגיעו לתיקון השלם שלהם, ובכל זאת נחקק במשנה שאין להם חלק לעולם הבא, כדי שיהיה להם כפרה בבזיון הזה!

במסכת סוכה (מה): מובא: אמר חזקיהו אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחי: יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה, ואילמלי אליעזר בני עמי - מיום שנברא העולם ועד עכשיו, ואילמלי יותם בן עוזיהו עמנו - מיום שנברא העולם עד סופו.

ומה היתה מעלת יותם בן עוזיהו?

רש"י מבאר במקום: "יותם בן עוזיהו - צדיק היה, ועניו יותר משאר מלכים, וזכה בכיבוד אביו, ועליו נאמר בן יכבד אב (מלאכי א), שכל הימים שהיה אביו מצורע והוא היה שופט עם הארץ, כדכתיב (מלכים ב טו), ויותם (בנו): [בן המלך על הבית] שופט וגו' לא נטל עליו כתר מלכות בחייו, וכל דינין שהיה דן - אומרן בשם אביו".

כאשר עוזיהו מלך יהודה נכנס להקטיר קטורת בבית המקדש זרחה בו צרעת במצחו, ויותם במשך תקופה ארוכה מולך תחת אביו, עוזיהו, אביו יושב בבית החופשית ובנו יותם אע"פ שהוא המלך. לא לקח שררה אלא רק שפט את הארץ ולא שם על ראשו כתר מלוכה! זוהי ענווה גדולה ומיוחדת וזהו כיבוד הורים אמיתי. והרחבנו בזה בשיעור במוסיוף בענין מעלת כיבוד הורים.

אולם עם כל צידקותו של יותם בן עוזיהו נולד לו בן רשע, אחז. כפי שאומרת הגמרא במגילה (יא). "הוא המלך אחז, הוא ברשעו מתחילתו ועד סופו".

אומר המדרש (בר"ר מב, ג) "ויהי בימי אחז" מה צרה היתה שם? משל לבן שרים שנזדווג לו פדגווג להמיתו אמר אם אני הורגו עכשיו אתחייב מיתה לשר, אלא הרניני מושך מניקתו ממנו ומעצמו הוא מת. כך אמר אחז: אם אין גדיים אין תיישים אם אין תיישים אין צאן אם אין צאן אין רועה, אם אין רועה אין עולם. כך היה סבור בדעתו לומר, אם אין קטנים אין תלמידים אם אין תלמידים אין חכמים, אם אין חכמים אין זקנים אם אין זקנים אין נביאים, אם אין נביאים אין הקב"ה משרה שכינתו עליהם. רבי חוניא בר אלעזר אמר: למה נקרא שמו אחז? שאחז בתי כנסיות ובתי מדרשות.

בתנא דבי אליהו (זוטא פרק ט) מובא: בימי אחז מלך יהודה היו ישראל עושים דברי תורה ומצוות, עמד אחז וחתם את התורה וגזר על ישראל שלא יעסקו בתורה ובמצוות. שנאמר (ישעיה ה) "צור תעודה חתום תורה בלמודי".

וצריך להבין איך יכול להיות מאבא כזה צדיק כמו יותם יצא בן כזה רשע?

ואולי אפשר לומר, אחז הוא כמעט המלך היחיד ממלכי יהודה שהכתוב הסתיר ולא כתב את שם אמו, ואולי בגלל שהיא היתה מרשעת גדולה ולכן אף שאביו היה יותם המלך החסיד שבמלכי יהודה הכשרים, בכ"ז היה אחז רשע גדול ומאמו לקח את רשעתו ולכן לא הזכיר הכתוב את שמה. ועל זה נאמר בתהילים: "כִּי

מביא ה"בן יהודיע" דברים נוראיים, והוא כותב כן: "שזה קרוב לחמישים שנה חלם חכם אחד חסיד ומקובל פה עירנו על חכם רשום שהיה עודנו חי פה עירנו שהוא גלגול אחז מלך יהודה, ראה כמה שנים יש מזמן אחז עד דורות אלו, ועדיין לא נשלם התיקון בגלגול, ועוד אגיד לך חידוש אחר כי מקרוב חלם תלמיד חכם אחד פה עירנו על תלמיד חכם וירא שמים אחד הש"ת יאריך ימיו ושנותיו שהוא גלגול אחאב מלך ישראל, וזה התלמיד חכם אשר חלמו עליו חלום זה היה קשה בעיניו הדבר הזה שהוא גלגול אחאב שנמנה בכלל הנזכרים והיה מצטער על זה, ואמרתי לו אל תצטער, חדא, כי ודאי אתה יש לך נפש שלך ורק חלק אחד מנפש אחאב נתגלגל בך, ועוד מי זוטר בעיניך אחאב שהיה מדורות הראשונים אשר נפשו היתה גדולה מאד, והמתגלגל הוא רק חלק הטוב, ומי יודע אם יש בדור זה אחד שקול כנגד חלק הטוב של אחאב שנתגלגל בך, ואמרתי לו הש"ת יאריך ימך ושנותיך לטובה ולשלום ויעזרך לתקן נפש עצמך ונפש המתגלגלת בך אמן כן יהי רצון".

הרי לנו שבסופו של דבר גם אחז הרשע מגיע לתיקונו, גלגול אחר גלגול וגם הוא יגיע לתיקונו.

ובהקדמה לספר נפלאים מעשיך כתב תלמידו מהר"ר בן ציון חזן ז"ל וז"ל: וברשות קוב"ה הנני מגלה סוד, שהוא היה מהר"ה ג' עבדאללה סומך זלה"ה בעה"מ ס' זבחי צדק הנד"מ בבבל יע"א. והיה רבו של רבינו הר"ח ז"ל, ורבינו הר"ח ז"ל היה שולח ומודיעו איזה לימודים ותיקונים לשרשי נר"ן שלו, וכל מה שהיה בימי רבינו הרב עבדאללה סומך מתחילה ועד סוף ומקרי הזמן בחייו ואחר פטירתו כידוע, רובם ככולם גילה אותם רבינו הר"ח זלה"ה וגילה טעמיהם וסמכם על אדני האמת והצדק. ויען כי הדברים נאמרו בסוד גדול ליחידי סגולה לבי מהסס לפרסמם בכתב והגם כי יש לחלק ולומר כי רבינו מיאן לפרסמם מרוב הענוה שמא יחזיקו אותו לבעל רה"ק ודמי לבר אלהין. עכ"ל יע"ש.

והנה הרב בן ציון חזן אינו מציין מה היה המעשה שהיה לאחר פטירתו, אולם הגאון רבי יצחק אלפיה בספרו יאיר נתיב (הקדמה בק דף י"ח) מביא המעשה: הצדיק חכם עבדאללה עובדיה סומך ע"ה נפטר בליל שבת קודש י"ח אלול תרמ"ט, והיה זה בגלל מחלת הדבר שהשתוללה סביב בגדד. בני הקהילה ביקשו לטמנו בבית הקברות העתיק שבעיר, אך המושל אסר על קבורתו משום שראה סכנה בקבורת מתי המגיפה בעיר.

מפני כבודו של הצדיק הרשה לקברו בסמוך לקבר יהושע הכהן הגדול שנמצא מעבר לנהר החידקל. חצר הקבר מקודשת הן ליהודים והן למוסלמים, להבדיל, וכשפנו היהודים לקבור בה את הצדיק, הופיע מוכתר הכפר בראש אנשיו, גרשם מן החצר ונעל בפניהם את דלתותיה.

בינתיים התאספו המוני יהודים שבאו ללוויית הצדיק, הם עברו כבר את הגשר הנטוי על החידקל ובאו אל קבר הכהן הגדול – ומצאו את דלתותיו נעולות.

היהודים רגזו וזעמו, והמוכתר אף הוא כינס את האספסוף. הרוחות התלהטו והמתחיות בין המחנות הגיעה לשיאה – ובינתיים טיפסו מספר תלמידים זה על כתף זה, עברו את החומה הגבוהה וקפצו אל החצר פנימה, ופתחו לפני המיטה את שערי החצר והצדיק נטמן ליד הכהן הגדול.

המוכתר לא הבליג על מפלתו, הוא התלונן בפני מושל הארץ על היהודים שהמרו את פיו ולא נשמעו להוראות ולעגו לו. המושל קצף על היהודים והורה לאסור את נכבדיהם, והתיר לפרוע בהם פרעות. היהודים שדמם הותר הצליחו להודיע על כך לאחיהם שבגולה, בפרזי ובלונדון, ומשם נשלחו מברקי מחאה לשולטן הטורקי שעירק נמצאת תחת חסותו. השולטן הדיח את המושל המתנכל ומינה אחר במקומו וליהודים הייתה הרווחה.

אך בזה לא תם הסיפור. הערבים התמרמו על הצלת היהודים, והמושל החדש ראה צורך לפייסם. הוא ציווה להוציא את גופו הקדוש של רבי עבדאללה מקברו השנוי במחלוקת ולהעבירו לבית העלמין היהודי העתיק. היהודים הבינו למצוקתו של המושל והסכימו לעשות כן מחוסר ברירה. ב"ג בכסלו, כשלושה חודשים לאחר פטירתו התקבצו כל יהודי בגדד לחלוק לרבם כבוד בשנית.

השלטונות, שידעו כי באדמתה הלחה של בגדד אין גופה שלא תירקב לאחר שלושה חודשים, נקטו בצעדי בטיחות מתאימים וכו' והמושל עצמו בא לפקח על העברת הגופה. והנה תדהמה – רבי עבדאללה סומך נתגלה שלם לעיני הרופאים, כאילו זה עתה נפטר, ואפילו לא דבק בו שמץ מן הבוץ הסמיך שמסביבו.

למראה פלאי זה ירד המושל מסוסו ופקד על כל מלווי לעשות כמוהו. ללווייתו של איש קדוש כזה – הסביר – חייבים ללכת רגלי' והוא פסע ברגליו מן הרובע המערבי של העיר ועד לבית הקברות שבצידה השני.

דבר הפלא היה לשיחה בפי כל, ורבים מהשוטרים הערביים שהיו עדים לו התגיירו. אחד מהם התגייר עם כל משפחתו עלה לירושלים והתגורר בסמוך לשער שכם.

ובספר אהבת ה' מביא הגאון רבי יצחק אלפיה מכתב תגובה מהגאון רבי רפאל ענתבי ע"ה מצפת, שמגיב על מה שכתב רבי יצחק אלפיה בספרו יאיר נתיב, והוא מעיד שבבחרותו שהוא היה מלמד בעיר צפת, הביאו לו ערבי מבגדד שבא להתגייר והוא היה צריך ללמדו א' ב', והוא אומר כי אחר זמן שאל אותו מה הסיבה שהוא רצה להתגייר, והוא סיפר לו את הסיפור הזה שהיה עם רבי עבדאלה סומך ע"ה ואז הוא הכיר כי אין כאלהי ישראל וזה גרם לו להתגייר.

המאורע המופלא היכה גלים, אבל בני בגדד שהכירו את הצדיק בחייו ונוכחו עתה ביתר שאת בקדושתו לא יכלו להימנע מלהרהר, מדוע הוכרח רבם להיקבר פעמיים? מדוע טלטלו את גופו הקדוש לאחר קבורתו?

לאחר שנים רבות נמצאה איגרת סתרים הכתובה בידי תלמידו רבינו יוסף חיים זצ"ל המגלה טפח מהנהגת הבריאה.

הוא מביא את דבריו של רבי חיים ויטאל תלמיד האר"י זצ"ל בשער הגלגולים (הקדמה ל"ו): "שמעתי ממורי כי ראשי תיבות "אשר חלב זבחימו" הם אחז, והוא סוד גלגול אחז מלך יהודה ואיני יודע כונת הענין למה נרמז כאן". ע"כ דברי המהר"ח.

ורבינו יוסף חיים זצ"ל כתב: "חלב זבחימו" (113) הוא בגימטריא "עבדאלה" עם כולל, ומאחר שאחז חטא וסגר בתי מדרשות לבל ילמדו בהם תורה, לכן הוצרך להתגלגל כרב המרביץ תורה בישראל. וכשם שחזקיהו גרר את עצמות אחז לאחר קבורתו, כך הוצרך רבינו להיקבר פעם שניה, ובכך תוקנה נפש אחז למעלה מאלפיים שנה לאחר פטירתו.

ביערות דבש (חלק ב' דרוש ז', דרשת י"ח אב, הספד לגאון אחד) מובא על מה שכתב השולחן ערוך (סימן תק"פ): 'אלו הימים שארעו בהם צרות לאבותינו וראוי להתענות בהם', אחד מהם הוא יום י"ח אב שבו כבה נר המערבי בימי אחז.

בבית המקדש היה נר המערבי, שהיה דולק ברציפות ולא היה כבה. כמו שאומרת הגמרא (שבת כב: ובמנחות פו:): מה היה צורך במנורה, וכי לאורה הוא צריך? והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו? אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל, מאי עדות? אמר רב: זו נר מערבי שנותן בה שמן כמידת חברותיה וממנה היה מדליק ובה היה מסיים.

ומאז והלאה היה הנר דולק ברציפות עד תקופת אחז המלך, בכל יום ויום כשהיה הכהן נכנס להטיב את הנרות, ממנו היה מדליק ובו היה מסיים, אלא כיון שסגר אחז את בתי הכנסיות ובתי מדרשות, ויאסוף אחז את כל כלי בית האלקים ויסגור את דלתות בית השם ויכבו את הנרות. ודרשו חז"ל שלא כיבה בידיו את הנרות, אלא שמעשיו גרמו שכבה נר המערבי. וזו היתה צרה קשה לישראל, שזה הנר היה עדות לישראל שהשכינה שורה עמהם.

אלא שלכאורה נשאלת השאלה כל הצרות שמזכיר השר"ע בסימן תק"פ היו צרות קשות מאוד, למשל, יום בו שרפו את רבי חנינא בן תרדיון, יום בו נהרגו ישמעאל בן אלישע ורבן שמעון בן גמליאל, הרגו את רבי עקיבא, וגזירת המרגלים ומעשה העגל, ויש להתבונן מה הצרה בכיבוי נר המערבי?

מסביר רבי יהונתן אייבשיץ, שהמנורה רומזת על החכמה, ששה נרות המנורה רומזים לכל שאר החכמות שיש בעולם, והנר המערבי האמצעי הוא חכמת תורתנו הקדושה, שכתב הרמב"ם בספרו פאר הדור, שגם מי שצריך לעסוק בשאר החכמות, יהיה כוונתו לעשות 'רקחות וטבחות' לסייע להבין חכמת התורה. והאריך רבי יונתן בדרוש נאה ללמד איך כל החכמות יש בהם הכנה לחכמת התורה חכמת המוזיקה, והכימיה, וכל שאר החכמות. חכמת הרפואה להבין מסכת נדה וטריפות, חכמת הצמחים – אגרונומיה להבין מסכת כלאים, כי הכל יוצא מן התורה ולשם חוזר הכל.

והנה כל שאר חכמות הטבע משתנים מדור לדור, חכמת המוזיקה שהיתה לפני שבע מאות שנה אינה דומה לחכמת המוזיקה שבימינו, שהרי זה מתפתח ומתרחב מדור לדור, ומה שנחשב

יט, א) "מי יתן טהור מטמא לא אחז" כגון אברהם מתרח חזקיה מאחז.

מביאה הגמרא בסנהדרין (צד): על הפסוק בישיעה: "וחובל עול מפני שָׁמֶן": אמר רבי יצחק נפחא: חובל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו, שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. מה עשה? נעץ חרב על פתח בית המדרש ואמר: כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר בחרב זו. בדקו מדן ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ, מגבת ועד אנטיפרס ולא מצאו תינוק ותינוקת איש ואשה, שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה. ורש"י הקדוש אומר במסכת סנהדרין (כ). שדורו של חזקיהו היה עוסק בתורה יותר מדורו של משה רבינו ויהושע בן נון!

איזה מהפך, תוך דור אחד, מעובדי עבודה זרה, משממה רוחנית ללומדי תורה הבקאים בכל התורה כולה.

בספר בית יצחק על התורה מפרש, שחזקיהו לא התכוין למעשה באמת לדקור את מי שלא ילמד תורה בחרב, אלא הוא רצה להזהיר את העם שמי שלא יעסוק בתורה הוא נמצא ח"ו בסכנת חרב של סנחריב שבאותו זמן ניסה לפגוע בעם ישראל.

ובזה הוא מקשר את הפסוקים של הפרשה שלנו: "אם בחוקתי תלכו" אומר רש"י שתהיו עמלים בתורה, אז "וחרב לא תעבור בארצכם".

אומר רש"י על הפסוק בישיעה פרק י': "והיה אור ישראל לאש" – "התורה שעסק בה חזקיהו תהיה לאש לסנחריב".

לסיכום אומרת לנו הגמרא בסנהדרין (צד): "למה נקרא שמו חזקיה? מפני שחזק את ישראל העוסקים בתורה לאביהם שבשמים".

בזה נבין את דברי הגמרא בברכות (כח): כשחלה רבן יוחנן בן זכאי באו תלמידיו לבקרו, (ככל שהתמעטו הדורות, התרבו התארים. בתקופת הזוגות לא נוסף שום תואר לשמו של הרב. שמו הלך לפניו גם ללא תואר: שמעיה, אבטליון, הלל, שמאי – כולם מכירים אותם. רק תלמידיהם נקראים עם תואר ר'. אבל התואר 'רבן' שמור אך ורק לצאצאיו של הלל, משפחת הנשיאים, שהם צאצאי דוד המלך. (רבן גמליאל, רשב"ג וכו'). היחיד שאינו ממשפחה זו וזכה בתואר רבן, הוא רבן יוחנן בן זכאי (אגרת רב שריא גאון חלק ג פרק א). הגמרא שם מספרת את הדין ודבריהם שהיה לרבן יוחנן בן זכאי עם תלמידיו ומסיימת: "בשעת פטירתו, אמר להם: פנו כלים מפני הטומאה, והכינו כסא לחזקיהו מלך יהודה שבא".

מדוע דוקא חזקיהו מלך יהודה מלוה את רבן יוחנן בן זכאי? יש שרצו לומר שהוא היה מצאצאי חזקיהו, מה שלא נראה כלל. (רש"י, שבת לד. סובר שריב"ז היה כהן!) ואף אם נאמר כן, הוא היה מצאצאי כל שושלת המלוכה! מדוע דוקא חזקיהו מלך יהודה יוצא לקראתו?

אולם רבן יוחנן בן זכאי אימץ את הנהגתו של חזקיהו המלך, גם רבן יוחנן בן זכאי היה בתקופה מאוד קשה לעם ישראל, בחורבן בית שני, שעם ישראל עזב את בורא עולם, בא רבן יוחנן בן זכאי ומבקש מקיסר רומי "תן לי יבנה וחכמה", כמבואר בגיטין נו: הוא לא מתייאש ובנה את הכל מחדש, כחזקיהו המלך.

וכתב הר"ק רבי צדוק הכהן מלובלין בספרו תקנת השבין (אות ט"ו) טעם למה נקרא שמה יבנה וז"ל: ועל שם זה נקרא יבנה שהם העוסקים בבנינו של עולם ובית השלישי שיבנה במהרה בימינו שלתכלית זה היה החורבן וכו'. ע"כ.

חזקיהו המלך ורבן יוחנן בן זכאי מסמלים את בניית התורה גם בדור חשוך ושומם, גם אז, אין להתייאש להקים ולהרים את התורה, ואחר שהאדם מתחיל זוכה הוא לסייעתא דשמיא ובזמן קצר מאוד, יראה ברכה והרמת קרן התורה.

לחכמה גדולה לפני כמה דורות, אינו נחשב לחכמה כלל בימינו. ואפילו חכמת אריסטו היווני, במשך אלף חמש מאות שנה חשבו שהוא בשלימות החכמה, עד שנתברר שכל חכמתו נהרסה ודבריו בטלים. כך הוא במשרת התורה שאינם נצחיים, אין הנרות דולקים בתמידות, שאין ממשיכים למשך זמן רב.

אך חכמת התורה הנרמזת בנר המערבי שאינו כבה, כל שאר החכמות בטלים ומבוטלים, ורק חכמת התורה דולקת ומאירה, וכמו שרואים עד היום הזה, אפילו חריפי דורות האחרונים רואים שהרשב"א היה חכם מהם, נרו של הרשב"א לא יכבה לעולם, ואדרבה כל חכמות התורה בדור אחרון בנוי ומיוסד על דברי הקדמונים, משא"כ בשאר החכמות שהעולם הולך ומתחכם מדור לדור, וגם אם אריסטו היה קם היום הזה מקברו הרקוב והיה מסתכל על המטוסים החגים באויר, היה משפשף את עיניו ולא היה מאמין למה שהוא רואה, משא"כ אם נזכה ויבוא לפנינו הארי החי הרשב"א ז"ע, וינס לבית המדרש ויראה את כל ספרי הקיצורים והליקוטים שבדור אחרון, לא יתפעל מהם, אלא ירחם עלינו, ואנו נשב ונתפעל לשבת סביבו ולהנות מזיו חכמתו האלקית שקיבל משה מסיני, לא יכבה נרו לעולם ועד.

אע"פ שהשמן שהיו מכניסים בנר האמצעי היה 'כמידת חברותיה' היינו שבאותו דור היו כל החכמים ביחד, בבית זה נולד שמעון הצדיק, ובבית זה נולד להבדיל החכם אריסטו, שהרי היו באותו דור. הכל כמידת חברותיה, והנה פלא והפלא, תורתו של שמעון הצדיק נצחית עד אין סוף, וחכמת אריסטו בטלה ומבוטלת. זהו עדות לישראל שהשכינה שורה בישראל. זהו תכלית הנר המערבי.

ומנר המערבי היו מדליקים את שאר הנרות, כי אין לומדים אגרונומיה אלא כדי ללמוד מסכת כלאים, ואין לומדים חכמת החשבון והתשבורת אלא כדי ללמוד מסכת מקוואות, אך זה הרשע אחז אמר 'אם אין גדיים אין תיישים', וסגר את בתי כנסיות ובתי מדרשות, וציוה ללמוד כל שאר החכמות ולעזוב את חכמת התורה, ולא היה לומד שאר החכמות כדי לעשות רקחות וטבחות לתוה"ק, אלא הם חכמות בפני עצמן, לעשות ככל הגויים בית ישראל.

כשהחליט אחז כך, באותה שעה כבה נר המערבי. כיבוי הנר אינו עונש, אלא כשעזרא מספר בדברי הימים 'ויכבה את הנרות' היינו ע"י שעזבו את לימוד התורה, ולא התפעלו מחכם בחכמת התורה, זה בעצמו כיבוי נר המערבי. בלי בית כנסת ובית מדרש אין נר המערבי דולק. וזו עת צרה ליעקב ולכן קבעוהו לתענית שיתבוננו בכל דור ביום הזה בענין הנר המערבי.

עד שבא חזקיהו המלך בנו של אחז הרשע, והיפך מנהג אביו, אדרבה אסר ללמוד שאר החכמות לגמרי, כי כשצריך לתקן הפרצה יש ללכת לצד השני לגמרי, ואם אביו לא היה נותן ללמוד תורה רק שאר חכמות, אסר חזקיה ללמוד כל שאר החכמות, ורק ציוה ללמוד תורה. ועליו כתב 'וחובל עול מפני שמן', שהיה מתקצב את השמן של בתי מדרשות שיוכלו לעסוק בתורה בלילות, ובזכותו חזר לדלוק נר המערבי. בדקו מדן ועד באר שבע ולא היה תינוק ותינוקת שלא היו בקיאים בכל התורה כולה, זה היה השלימות בימי חזקיה שתיקן מה שהיה בימי אחז.

וכתב היערות דבש שאע"פ שכבר תיקן חזקיה את מעשי אביו אחז, אע"פ"כ קבעו לתענית לדורות, כי בכל דור ודור יש אחז ויש חזקיה, ועלינו להתעורר ללכת בדרכו של חזקיה ולא בדרכו של אחז הרשע. ולזאת באותו יום שכבה נר המערבי יש להתבונן ולעשות חשבון הנפש להיות מתלמידי חזקיה ולא מתלמידי אחז.

הרב מפונוביז' בהיותו עוד בעיר פונוביז' שבליטא, גזרה הממשלה הליטאית שעל היהודים ללמוד בבתי ספר של גויים עד השעה חמש את כל לימודי חול, ולאחר מכן התאפשר להם ללמוד לבדם לימודי קודש. כמובן שככה לא ניתן היה לגדול, כיצד אפשר לגדול אחר שלמדו כל הבוקר עם הגויים – עם ניבול פה, ניתן ללמוד גמרא לאחר מכן? הלך הרב מפונוביז' אל שר החינוך הליטאי לבקש ממנו שיאפשר להם לפתוח בתי ספר ליהודים בנפרד. שאל אותו השר, אני לא מבין אינכם יכולים ללמוד עמנו את לימודי החול, וכי יש לכם חשבון אחה מאשר שלנו?

השיב לו הרב מפונוביז', באמת אכן יש לנו חשבון, לא הבין השר, הסביר לו הרב, איך אתם סופרים? השיב השר: אפס אחד שניים, ענה לו הרב, זהו בדיוק הענין, אצלנו חשבון מתחיל מ"אחד" אצלנו אין אפס.

אחרי שראינו את החורבן הרוחני האיום והנורא של אחז מלך יהודה, בא בנו חזקיהו שמלך תחתיו, אומר עליו המדרש (במדב"ר

קו השיעורים "להתענג בתענוגים"

0772618021

לשמיעת שיעורים על פרשת בחוקתי

הקישו: 1, 3, 10